

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2022-351

19.4.2022

KLP Skadeforsikring AS

Ansvar

Etablering av midlertidig ledningsnett etter leirskred – fal. §§ 4-10 og 6-4.

Som følge av et stort kvikkleireskred ble sikredes avløpsanlegg påført omfattende skader. For å hindre kloakkutslipp, samt sørge for å sikre et fungerende kloakksystem, ble det i første omgang etablert et midlertidig ledningsnett. Kostnadene som påløp, ble krevet dekket som redningskostnader under sikredes ansvarsforsikring. Selskapet avslo kravet og anførte at skadene var forårsaket av en force majeure-begivenhet som ikke utløste ansvar. Subsidiært anførte selskapet at kun en begrenset del av kostnadene kunne søkes dekket som redningskostnader. Nemnda kom til at sikredes kostnader ikke kunne kreves dekket som redningskostnader da sikrede som anleggseier, ikke kunne holdes ansvarlig for de aktuelle skadene etter kvikkleireskredet.

ANTATT ØKONOMISK OMFANG: kr 4 928 227

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om erstatning for utgifter til etablering av midlertidig ledningsnett som redningskostnader under sikredes ansvarsforsikring.

Sikredes ansvarsforsikring under Ansvar Næringsbygg inneholder bestemmelser om dekning av ansvar i vilkårenes pkt. 4:

4 Hva forsikringen omfatter

Forsikringen omfatter erstatningsansvar for skade på person eller ting, som sikrede pådrar seg :

- i egenskap av eier av fast eiendom

...

Natt til 30.12.20 gikk det et stort kvikkleireskred. Et område på ca. 300 ganger 700 meter og omkring 1,35 millioner kubikkmeter leire raste ut. Flere boligbygg ble tatt av skredet og et stort antall boliger som ikke var direkte rammet av skredet, ble evakuert. Skredet rammet kraftforsyning, vannforsyning og avløp.

Sikrede er anleggseier for kloakkledningsnett der skredet gikk. Raset tok med seg en stor del av kloakkledningen hvor kloakken pumpes videre til et renseanlegg.

Etter skredet ble det etablert midlertidige løsninger for å ha et fungerende kloakkhåndtering for uberørte husstander, som etter hvert kunne flytte tilbake til sine boliger.

Det ble etablert en midlertidig kloakkledning oppå bakken som var i drift fra 10.1.21. De samlede utgiftene til etablering av midlertidig ledning, herunder intern slamsuging, ble kr 1 928 227.

Kostnader til reetablering av ny ledning er videre stipulert til kr 3 000 000.

De samlede kostnadene, som minst beløper seg til kr 4 928 227, ble krevet dekket under foreliggende forsikringer i selskapet. Krav ble avslått under næringsbyggforsikringen 25.1.21.

Sikrede bestred avslaget i e-post 27.1.21.

I e-post 28.1.21 fastholdt selskapet sitt standpunkt i saken. Fra selskapets side ble det samtidig varslet at saken ville bli vurdert under foreliggende ansvarsforsikring. Det ble deretter opprettet sak over ansvarsforsikringen.

I brev 14.6.21 begrunnet sikrede nærmere kravet under ansvarsforsikringen. Sikrede la til grunn at pådratte kostnader måtte dekkes som redningsomkostninger under ansvarsforsikringen, som sikrede hadde avtalt i selskapet på skadetidspunktet.

Sikrede har i det vesentligste anført at selskapet svarer for skade, ansvar, utgifter og annet tap, som sikrede er påført for å avverge eller begrense tap som faller inn under forsikringen, jf. fal. §§ 6-4 og 4-10. Pådratte omkostninger til å etablere et midlertidig ledningsnett er dekningsmessige som redningsomkostninger under ansvarsforsikringen.

Sikrede viser til at erstatningsansvar for skader oppstått som følge av virksomheten, med de vilkårsbestemte unntak, er omfattet av ansvarsforsikringen som er tegnet i selskapet. Sikrede fremholder videre at forurensningsskader som inntreffer plutselig, er dekningsmessige, jf. motsetningsvis unntak i vilkårenes pkt. 5 e).

Sikrede viser til at det følger av rettspraksis (Rt. 1998 s. 425) at ansvar for redningsomkostninger, herunder utgifter til etablering av midlertidige kloakkledninger, er avhengig av at det enten er overhengende fare for at et forsikringstilfelle vil inntreffe, eller at et forsikringstilfelle allerede har inntruffet.

Fra sikredes side bemerkes at det, som en følge av kloakkledningsbruddet, var en overhengende fare for at et forsikringstilfelle, et erstatningskrav fra forurensningsmyndighetene eller private grunneiere, ville ha inntruffet dersom tiltak ikke hadde blitt iverksatt. Uten tiltak ville kloakken fortsatt å renne ned i bekker, elver, skredet og i grunnen. Det er i denne forbindelse vist til at det etter forurensningslovens regler gjelder et objektivt ansvar for forurensning fra kloakklekkasjer.

Sikrede anfører videre at kostnadene ved etableringen av kloakkledningene var forsvarlige redningsutgifter, sett opp mot de kostnader som ville ha oppstått som følge av kloakkutslipp fra ødelagte ledninger.

Sikrede viser til at det i forurensningslovens forarbeider (NOU 1982:19 pkt. 17.1.1.) fremgår at utvalget ikke gikk inn for uttrykkelige regler om unntak fra det objektive ansvaret for forurensningsskader, ved force majeure-hendelser. Sikrede viser videre til at det ved vurdering av lemping etter skadeserstatningsloven § 5-2 skal foretas en interesseavveining. Sikrede bestrider at lemping etter reglene om force majeure vil være aktuelt i denne saken.

Til selskapets anførsel om at det ikke var fremmet erstatningskrav fra tredjeparter etter en uke med kloakkutslipp, bemerker sikrede at dette må tilskrives at redningstiltakene var effektive. I de syv dagene det tok å etablere det provisoriske avløpsnett, ble kloakk daglig hentet og kjørt vekk med tankbiler, noe som reduserte utslippene av kloakk.

Sikrede har videre bemerket at forurensningslovens forarbeider ikke kan tolkes dithen at det er noen automatikk i at ansvarsfrihet følger force majeure. Sikrede anfører at det følger av forurensningslovens forarbeider at regler om force majeure ikke ble inntatt fordi man ikke behøvde uttrykkelige unntaksregler når man kunne finne frem til rimelige løsninger ved hjelp av reglene om lemping, jf. skadeserstatningsloven § 5-2.

Selskapet har i det vesentligste anført at den aktuelle skadehendelse må betegnes som en force majeure-hendelse. Som en følge av dette foreligger det ikke ansvar for sikrede, og kostnader til å etablere et midlertidig ledningsnett kan ikke kreves erstattet som redningsomkostninger.

Etter selskapets syn utgjør kvikkleireskredet den klart dominerende årsaksfaktoren i begivenhetsforløpet. Ettersom denne hendelsen etter selskapets syn må betegnes som en force majeure-hendelse, anføres at det ikke vil foreligge rettslig erstatningsansvar for sikrede.

Til støtte for sitt syn viser selskapet til NOU 1982:19 pkt. 17.2. flg. I pkt. 17.2.2.2 fremgår det at "selv om forurensersens forhold var en nødvendig betingelse for skadens inntreden, vil det i slike tilfeller kunne bli ansvarsfrihet. Dette vil kun gjelde dersom force majeure-forholdet er den helt dominerende årsaksfaktor i begivenhetsforløpet jf. kravet om årsakssammenheng."

Til sikredes opplysning om at det var løpende kloakkutslipp i en uke frem til provisorisk ledningsnett var etablert, bemerker selskapet at om så var tilfelle, så burde det allerede på dette tidspunktet ha oppstått forurensningsskade med tilhørende krav fra tredjeparter. Når krav ikke er fremsatt, så tilsier dette at det heller ikke ville oppstått noen forurensningsskade med erstatningskrav, uansett redningstiltak.

Subsidiært anfører selskapet at et eventuelt ansvar for redningskostnader, i alle tilfelle må begrenses til tiltak som er ekstraordinære og forsvarlige. Selskapet anfører at det kun vil være bortkjøringen av kloakk og kostnadene knyttet til dette, som er å anse som forsvarlige og ekstraordinære tiltak. Etablering av et provisorisk og senere permanent ledningsnett kan etter selskapets syn ikke under noen omstendighet kreves dekket som redningskostnader.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om selskapet er ansvarlig for sikredes kostnader som redningsomkostninger under ansvarsforsikringen.

Det følger av fal. § 6-4 at selskapet

svarer for skade, ansvar, utgifter og annet tap som sikrede er påført under forhold som nevnt i § 4-10, når hensikten med tiltakene var å avverge eller begrense tap som faller inn under forsikringen, og tiltakene hadde en ekstraordinær karakter og måtte anses som forsvarlige.

Forutsetningen for dekning av redningskostnader er derfor at hensikten er å avverge et tap som faller inn under forsikringen. Sikredes ansvarsforsikring omfatter "erstatningsansvar for skade på person eller ting, som sikrede pådrar seg" i egenskap av eier av fast eiendom. Formuleringen "tap" i fal. § 6-4 refererer derfor til sikredes erstatningsansvar, som forutsetter at det foreligger et ansvarsgrunnlag. Spørsmålet blir da om sikrede som anleggseier av kloakknettet ville bli ansvarlig for skader som kloakknettet ville påføre brukere av nettet som følge av kvikkleirskredet.

I henhold til forurensningsloven § 55 er

Eier av fast eiendom, gjenstand, anlegg eller virksomhet som volder forurensningsskade, ... ansvarlig etter kapitlet her uten hensyn til egen skyld, dersom eieren også driver, bruker eller innehar eiendommen m.v.

Forutsetningen for ansvar er at det er virksomheten eller anlegget som volder skaden, dvs. det er et krav om årsakssammenheng mellom virksomheten som kloaknetteier og den skaden som kvikkleirskredet ville påføre brukerne gjennom kloakkutslipp fra den ødelagte ledningen. Ifølge NOU 1982:19 del VI pkt. 6 gjelder alminnelige erstatningsrettslige krav til årsakssammenheng for dette ansvaret. Forarbeidene sier også på s. 99 at:

Det kan også vises til bilansvarsloven § 4 som fastsetter at motorvognansvaret omfatter skade som motorvogna "gjør".

Dette betyr at man tar utgangspunkt i betingelseslæren, men hvis den årsaken ansvarsgrunnlaget omfatter er helt uvesentlig i årsaksbildet, vil man ikke ilegge ansvar, jf. Rt. 1992 s. 64 P pille II. I den aktuelle saken er det klart at kloakkanlegget er en nødvendig betingelse for at forurensning evt. kan oppstå. Samtidig fremstår anlegget som en helt "passiv" betingelse i årsaksforløpet; Den skadeutløsende årsaken var et stort kvikkleireskred hvor et området på ca. 300 x 700 m raste ut og rammet et stort antall boliger, kraftforsyning, vannforsyning og avløp. I denne situasjonen mener nemnda det ikke er naturlig å si at kloakkanlegget "voldte" skaden, men at skaden ble voldt av kvikkleirskredet som den helt vesentlige årsaken. Det er ikke risikoen knyttet til anlegget gjennom dårlige bygningsmaterialer, uhensiktsmessig dimensjonering, teknisk svikt e.l. som her materialiserer seg, men en helt upåregnelig naturkatastrofe med enorme konsekvenser. Nemnda kan vanskelig se at det objektive ansvaret for anlegget skal omfatte en slik situasjon.

Eieren av anlegget ville i så fall ikke bli holdt ansvarlig, og kostnader knyttet til opprydding etc. etter jordskredulykken kan ikke dekkes som redningskostnader.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Selskapet gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Vibeke Stiansen (selskapsrepresentant) og Johannes Straume (næringsrepresentant).